

Ocena dela »Vprašalnik o socialnem vedenju otrok SV-O. Priročnik«

LJUBICA MARJANOVIČ UMEK*

Univerza v Ljubljani, Oddelek za psihologijo, Ljubljana

Review of the book “Social Competence and Behavior Evaluation Scale SV-O. Manual”

LJUBICA MARJANOVIČ UMEK

University of Ljubljana, Department of Psychology, Ljubljana, Slovenia

Ključne besede: socialno vedenje, socialna kompetentnost, sociometrični položaj, predšolski otroci, vprašalniki, Slovenija

Key words: social behavior, social competence, sociometric status, preschool children, questionnaires, Slovenia

CC=2222

LaFreniere, P.J., Dumas, J.E., Zupančič, M., Gril, A. in Kavčič, T. (2001). *Vprašalnik o socialnem vedenju otrok SV-O. Priročnik*. Ljubljana: Center za psihodiagnostična sredstva (ISBN: 961-6068-28-8)

Priročnik k Vprašalniku o socialnem vedenju otrok SV-O je rezultat dolgoletnega raziskovalnega dela dveh kanadskih avtorjev, ki sta konstruirala vprašalnik Social Competence and Behavior Evaluation-Preschool Edition (SCBE, LeFreniere in Dumas, 1995) in treh slovenskih avtoric, razvojnih psihologinj, ki so vprašalnik prevedle, priredile in standarizirale na reprezentativnem vzorcu slovenskih predšolskih otrok. V priročniku so tako zbrani in zapisani vsi koraki standarizacije vprašalnika, navodila za uporabo in izredno bogato dodano gradivo, ki govori o teoretskem ozadju konstrukcije vprašalnika in empiričnih raziskavah, v katerih so avtorice in avtorja uporabljali vprašalnik pri

*Naslov / address: red. prof.dr. Ljubica Marjanovič Umek, Univerza v Ljubljani, Oddelek za psihologijo, Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: ljubica.marjanovic@ff.uni-lj.si

proučevanju socialnega razvoja in razvoja socialne kompetentnosti.

Avtorja in avtorice v uvodnem poglavju na kratko predstavijo Vprašalnik o socialnem vedenju otrok (SV-O), ki je standardiziran instrument, s katerim ocenjujemo socialno kompetentnost, čustveno izražanje in težave v prilagajanju otrok, starih od 30 do 84 mesecev. Opišejo strukturo vprašalnika, vsebinska področja, ki jih vprašalnik vključuje, t.i. temeljne in sestavljne lestvice, način uporabe in omejitve pri aplikaciji.

V nadaljevanju besedila podrobneje opisujejo uporabo vprašalnika in vrednotenje podatkov, saj gre pri uporabi vprašalnika za kombinacijo dela vzgojiteljice oz. učiteljice in psihologa oz. psihologinje. Vzgojiteljice oz. učiteljice aplicirajo vprašalnik in s pomočjo šest stopenjske ocenjevalne lestvice na osemdesetih postavkah ocenijo otrokovo tipično socialno vedenje ali čustveno stanje. To oceno lahko podajo le vzgojiteljice oz. učiteljice, ki dnevno delajo z otroki dlje časa in otroke opazujejo v pogojih, v katerih se pojavijo tipična vedenja, medtem ko psiholog oz. psihologinja vrednoti dobljene odgovore in prikaže skupne rezultate in rezultate na posameznih lestvicah, izriše profile in rezultate v kontekstu poznavanja teoretskih izhodišč tudi interpretira.

Posebno poglavje so avtorice in avtorja namenili prav interpretaciji in sicer interpretaciji rezultatov na temeljnih in sestavljenih lestvicah oz. na lestvicah, ki se nanašajo na otrokovo splošno čustveno prilagajanje, socialne interakcije z vrstniki in socialne interakcije z odraslimi. Psiholog oz. psihologinja rezultate v prvi fazi pretvori v T-vrednoti ali percentilni rang, nato pa sledi vsebinska interpretacija. Avtorja in avtorice pri posameznih lestvicah, npr. čustveno prilagajanje, veselje-potrnost, zaupljivost-anksioznost, mirnost-agresivnost s primeri ilustrirajo smer interpretacije, hkrati pa v to poglavje vključijo zelo dragocen in zanimiv del teksta, ki so ga podnaslovili "Študije primerov". Devet študij primerov ponazarja praktične primere interpretacije rezultatov dobljenih s pomočjo vprašalnika SV-O, in sicer gre v štirih primerih za opis visoko, nizko povprečnih in nadpovprečno socialno prilagojenih otrok, v petih primerih pa za opis otrok s čustvenimi in vedenjskimi težavami, ki zahtevajo psihološko svetovanje. S petimi primeri opisujejo in razlagajo socialno vedenje slovenskih otrok, štiri primere pa so prevedli iz ameriškega priročnika.

V priročniku sledi poglavje Razvoj in standardizacija SV-O, ki predstavlja skupaj z naslednjim poglavjem "Zanesljivost in veljavnost" njegov osrednji del. Avtorja in avtorice opišejo konceptualno ozadje priprave izvirnega vprašalnika (SCBE), postopek preverjanja izvirnega vprašalnika in predstavijo rezultate pilotskih študij, ki so bile v namene razvoja in standardizacije slovenske verzije vprašalnika narejene pri nas - opišejo merske značilnosti slovenske standardizacijske oblike vprašalnika, in sicer skladnost med ocenjevalkami, retestno zanesljivost in časovno stabilnost, sočasno kriterijsko veljavnost. V nadaljevanju še podrobneje predstavijo postopek standardizacije vprašalnika pri nas, in sicer opisa vzorca, razlike med spoloma, učinek starosti in oblikovanje norm. Pri zanesljivosti kot merski karakteristiki vprašalnika so avtorja in avtorice ocenjevali skladnost med ocenjevalci in notranjo zanesljivost; pri veljavnosti, kot drugi psihometrični meri, pa so ugotavljali konstruktno veljavnost izračunano s

pomočjo faktorске analize, konvergentno in diskriminativno veljavnost, ki so jo preverjali s pomočjo poskusne oblike tega vprašalnika in kriterijsko veljavnost, pri kateri so kot zunanji kriterij uporabili indeks vrstniškega sprejemanja ali zavračanja pridobljenega v sociometirčni preizkušnji izvedeni v oddelkih vrtca. Slovenske študije izvedene v namene ugotavljanja zanesljivosti in veljavnosti so podprte tudi s študijami, ki so jih v te namene izvedli ameriški avtorji.

Posebej zanimivo je šesto poglavje v priročniku, ki govori o uporabi izvirne ameriške oblike vprašalnika (SCBE) v namene raziskovanja in svetovanja. Opisani povzetki študij, tako na ravni namena raziskav, dobljenih rezultatov in interpretacije, prikazujejo in potrjujejo različne možnosti strokovne uporabe navedenega vprašalnika, hkrati pa z zadostno mero kritičnosti opozarjajo na potrebno teoretsko znanje, ki zagotavlja kakovostno interpretacijo dobljenih rezultatov ali kakovostno svetovanje.

Priročnik je vsebinsko zaključena celota, ki je rezultat raziskovalnega in strokovnega dela, tudi mednarodno primerjalnega, skupine avtoric in avtorjev. Avtorja in avtorice v priročniku predstavljajo Vprašalnik o socialnem vedenju otrok (SV-O), in sicer teoretsko in metodološko ozadje razvoja slovenske verzije vprašalnika. Ob veliki "suši" razvojno psiholoških instrumentov bo vprašalnik zanesljivo našel širok krog uporabnikov, tako tistih, ki delajo na vzgojnoizobraževalnem, kot tistih, ki delajo na ožjem svetovalnem področju. Hkrati pa priročnik, ki vključuje širok nabor znanstvene in strokovne literature, in v katerem so avtorja in avtorice spretno kombinirali teoretske koncepte, rezultate empiričnih raziskav (domaćih in ameriških) in konkretne primere, ponuja možnosti za nadaljnje sistematično spremljanje in raziskovanje socialnih kompetentnosti predšolskih otrok.